

2. Яременко О. Ф. Середовище підприємства як чинник небезпеки діяльності суб'єкта господарювання // Вісник ХНУ. – 2006. – № 5. – Т. 2. – С. 144 – 150.
3. Белопольский Н. Г. Энвайроника – наука о развитии и совершенствовании общества и мира. – Донецк – Мариуполь: ИЭП НАН Украины, 1997. – 331 с.
4. Василенко А. В. Менеджмент устойчивого развития предприятий: Монография. – К.: Центр учебной литературы, 2005. – 648 с.
5. Иванюта Т. М., Заїчковський А. О. Економічна безпека підприємства – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
6. Берлач А. І. Безпека бізнесу: Навч. посіб. – К.: Університет «Україна», 2007. – 280 с.
7. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е. А. Олейникові. – М.: ЗАО «Интел-Синтез», 1997. – 228 с.
8. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія: – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
9. Кірієнко А. В. Механізм досягнення і підтримки економічної безпеки підприємства: Автореф. дис. ... канд. екон. наук.: 08.06.01 / Київський національний економічний університет. – Київ, 2000. – 19 с.
10. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку // Економіст. – 2005. – № 2. – С. 52 – 56.
11. Клейнер Г. Б., Тамбовцев В. Л., Качалов Р. М. Предприятия в нестабильной экономической бреде: риски, стратеги, безопасность: Учебник. – М.: ОАО «Изд-во «Экономика», 1997. – 288 с.
12. Внукова Н. М., Смоляк В. А. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики. Монографія. – Х.: «Інжек», 2006. – 184 с.

Надійшла 16.02.2009

УДК 658:338.512 (477)

С. М. КСЬОНДЗ

Хмельницького національного університету

МЕТОДИКА РОЗПОДІЛУ ВИТРАТ НА ДОСЛІДЖЕННЯ І РОЗРОБКИ ПРОПОРЦІЙНО МАРЖИНАЛЬНОМУ ПРИБУТКУ

Запропоновано здійснювати капіталізацію витрат на дослідження і розробки в необоротні активи підприємства. Відповідно включення вартості новоствореної продукції у операційні витрати пропонується здійснювати у вигляді амортизаційних відрахувань, які будуть саме відображатися у виробничій собівартості продукції. Здійснювати розподіл вартості новоствореного продукту шляхом амортизаційних відрахувань між видами продукції на етапі серійного випуску пропорційно маржинальному прибутку при плануванні та проведенні аналізу за допомогою ринкових інструментів „маржинальний прибуток“, „беззбитковий оборот“, „точка беззбитковості“ у натуральному та вартісному виразах за видами продукції

The research proposes to realize the s capitalization of expenses on the research and development into the irreversible assets of an enterprise. Accordingly it also proposes the inclusion of newly made products price to be made in a form of amortization charges, which will be reflected in production cost price of products. It offers to make the distribution of newly made product price by means of charges among the kinds of products on the stage of serial output in proportion to the "marginal profit", "without loss turnout", "without loss point" in natural and cost representation according to kinds of products.

Актуальність дослідження. В умовах нестабільності економіки та необхідності підвищення конкурентноспроможності продукції вітчизняних підприємств потрібно впроваджувати нові підходи відображення інноваційної діяльності в українському законодавстві. Витрати, які пов'язані з впровадженням інновацій на підприємствах на сьогоднішній день в Україні знайшли своє відображення у витратах, які пов'язані з іншою операційною діяльністю, а саме у статті “Витрати на дослідження і розробки”. За цим напрямком формування витрат іншої операційної діяльності, їх обмеження і призначення відображаються у П(С)БО 8 “Нематеріальні активи”. Згідно з вітчизняним законодавством, витрати на дослідження і розробки не визнаються нематеріальними активами, а відносяться на витрати того звітного періоду, в якому вони були понесені.

Ми вважаємо, що інновації являють собою один з найбільш важливих аспектів діяльності будь-якого промислового підприємства, а витрати, які з ними пов'язані повинні відображатися не як з точки зору короткострокової перспективи, а довгострокової. Тому необхідно вище зазначені витрати не відображати як витрати звітного періоду, а розглядати як необоротні активи підприємства. Це призведе до зменшення витрат іншої операційної діяльності в звітному періоді, що передуватиме збільшенню фінансового результату від операційної діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Велика увага приділялась питанням інноваційної стратегії, управлінню інноваційним розвитком економіки України, практичним проблемам технологічного і інноваційного розвитку, а також моделюванню вказаних процесів присвячені наукові праці багатьох вчених, зокрема, Ю. Бажана, А. Гальчинського, В. Герасимчука, В. Гейця, М. Данько, С. Покропивного, М. Йохни,

В. Стадник та інших. Водночас формуванню інформації про витрати інноваційного характеру та джерел відображення, списання і розподілу цих витрат приділяється не достатня увага.

В економічній літературі найбільше зустрічається ствердження про розподіл тільки загальновиборничих витрат між видами продукції, а всі інші розподіляти не потрібно. Але, такі вчені як А. Апчерч, О. Орлов, С. Рясних, М. Чумаченко вважають, за необхідне здійснювати розподіл всіх умовно-постійних витрат (включаючи адміністративні витрати, витрати на збут та витрати іншої операційної діяльності) для того, щоб визначити повну собівартість одиниці продукції.

Постановка завдання. Актуальність зазначеного виду витрат діяльності підприємства, а також недостатня кількість розробок, адаптованих до діяльності вітчизняних підприємств визначило необхідність додаткових досліджень, обумовивши його цілі та задачі.

Метою даної статті є обґрунтування та дослідження основних напрямків інноваційного розвитку підприємства та пов'язаних з ними витрати, а також і їх розподіл.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до вітчизняної та міжнародної практики, дослідження – це заплановані підприємством дослідження, які проводяться ним уперше з метою отримання і розуміння нових наукових та технічних знань [6, с. 263; 7, с. 203].

Розробка – застосування підприємством результатів досліджень та інших знань для планування і проектування нових або значно вдосконалених матеріалів, приладів, продуктів, процесів, систем або послуг до початку їхнього серійного виробництва або використання [6, с. 263; 7, с. 204].

Зазначимо, що за кордоном стаття „Витрати на дослідження та розробки” в Звіті про прибутки та збитки на великих підприємствах виділяється окремою графою поряд із адміністративними витратами, витратами на збут та іншими операційними витратами, а в Україні як вже зазначали – відображаються в структурі витрат іншої операційної діяльності.

Зауважимо, що в міжнародній практиці не всі країни світу витрати на дослідження та розробки відносять до складу витрат звітного періоду, а відображають в складі статей активу, тобто здійснюють їх капіталізацію.

Ми вважаємо за необхідне, вище зазначенні витрати не відображати як витрати звітного періоду, а розглядати як необоротні активи. При вилученні витрат на дослідження і розробки зі складу витрат іншої операційної діяльності дає можливість зменшити раніше зазначені витрати в звітному періоді і тим самим збільшити операційний прибуток підприємства. Це пояснюється тим, що на різних життєвих стадіях новоствореного активу всі витрати, пов'язані з інноваційними процесами на підприємстві, будуть відображатися у вартості цього активу, а не списуватися за рахунок прибутку або збитку підприємства.

Проведемо дане дослідження на одному із підприємств машинобудування м. Хмельницького. Так, протягом 2006 року на досліджуваному підприємстві пройшли модернізацію і вдосконалення 26 видів продукції та було розроблено і виготовлено 6 видів нової продукції. Витрати на дослідження і розробки протягом року на цьому підприємстві склали 746,6 тис. грн.

В табл. 1 наведено процес відображення витрат на дослідження і розробки в складі витрат іншої операційної діяльності та при капіталізації витрат до складу необоротних активів.

Таблиця 1

Порядок відображення витрат на дослідження і розробки в звіті про фінансовий результат у складі витрат іншої операційної діяльності і при капіталізації витрат

У складі витрат іншої операційної діяльності		При капіталізації витрат	
Найменування показника	За звітний період	Найменування показника	За звітний період
Валовий:		Валовий:	
– прибуток	2710,2	– прибуток	2710,2
– збиток		– збиток	
Інші операційні доходи	19345,5	Інші операційні доходи	19345,5
Адміністративні витрати	2790,7	Адміністративні витрати	2790,7
Витрати на збут	580,1	Витрати на збут	580,1
Інші операційні витрати	18754,0	Інші операційні витрати	18007,4
Фінансовий результат від операційної діяльності:		Фінансовий результат від операційної діяльності:	
– прибуток		– прибуток	677,5
– збиток	69,1	– збиток	

При капіталізації витрат на дослідження і розробки в склад необоротних активів стаття витрат іншої операційної діяльності на підприємстві зменшиться на 746,6 тис. грн, тобто витрати іншої операційної діяльності будуть в загальному на підприємстві становити не 19500,0 тис. грн, а 18700,0 тис. грн.

Отже, ми бачимо, що при капіталізації витрат фінансовий результат від операційної діяльності збільшується на 746,6 тис. грн, а витрати іншої операційної діяльності зменшились на цю ж суму. При цьому ж в активній частині Балансу підприємства на етапі введення в експлуатацію в розділі I „Необоротні активи”

стаття „Інші необоротні активи” збільшилась на 746,6 тис. грн, яка в подальшому списуватиметься у витрати операційної діяльності шляхом амортизаційних відрахувань. Зазначимо, що амортизаційні відрахування ми будемо враховувати у виробничу собівартість продукції. Але капіталізувати витрати потрібно за умови, якщо такі поліпшення сприятимуть збільшенню майбутніх економічних вигод. В пасивній частині Балансу на цю ж суму (746,6 тис. грн) збільшимо розділ I „Власний капітал” статтю „Інший додатковий капітал”.

Активи, отримані в результаті розробки, необхідно визнавати в балансі лише за умови, що підприємство може продемонструвати, а саме:

- 1) технічну можливість доведення нематеріального активу до стану, в якому він придатний для продажу або використання;
- 2) намір завершити створення нематеріального активу для продажу або використання;
- 3) здатність використати або продати нематеріальний актив;
- 4) імовірність отримання майбутніх економічних вигод від активу (наявність ринку для нематеріального активу або продукції, яка виготовлятиметься з його допомогою, або інша корисність цього активу);
- 5) наявність відповідних технічних, фінансових та інших ресурсів, необхідних для завершення розробки та використання або продажу нематеріального активу;
- 6) здатність достовірно оцінити витрати, пов'язані з нематеріальним активом у процесі його розробки.

У разі визнання новоствореного активу підприємством, до його собівартості включаються усі витрати на його створення, виробництво і підготовку до використання, які можуть бути прямо віднесені до активу або включені шляхом обґрунтованого та послідовного розподілу.

Тому спершу як перейти до капіталізації витрат на дослідження і розробки в склад необоротних активів, необхідно вирішити одне із важливих питань, яким методом необхідно розподіляти постійні витрати між видами продукції новоствореного активу?

Зазначимо, що немає певної ясності, які саме постійні витрати розподіляти: чи тільки загальновиробничі, чи всі, включаючи і невиробничі витрати (адміністративні витрати, витрати на збут та витрати іншої операційної діяльності).

Згідно з вимогами українського законодавства розподілу підлягають тільки загальновиробничі витрати, а адміністративні витрати, витрати на збут та витрати іншої операційної діяльності повинні списуватися за рахунок отриманого фінансового результату.

П(С)БО 16 „Витрати” передбачає облік та калькулювання тільки виробничої собівартості продукції підприємства без включення адміністративних витрат, витрат на збут та витрат іншої операційної діяльності. Проте керівникам підприємства необхідно знати повну собівартість продукції для співставлення з цінами реалізації, виявлення збиткових та малорентабельних виробів проекту.

Для того, щоб відповісти на це запитання, необхідно визначити для яких цілей потрібно розподіляти постійні витрати і, як наслідок, розрахувати повну собівартість продукції.

Підприємство самостійно вибирає базу розподілу, однак вибраний критерій обов'язково повинен вказувати на зв'язок між витратами і причинами, які впливають на них, тобто таку базу розподілу, яка б відповідала певній характеристиці виробничого процесу. Вибір невідповідної характеристики буде означати, що суми витрат, які відносяться на окремі вироби (роботи, послуги), неточно відобразять фактично понесені витрати.

При виборі методу розподілу умовно-постійних витрат важливо досягти мети, щоб в результаті даного розподілу рентабельність виробів не викривилась і відповідала закладеній в ціну і прямі витрати потенційну рентабельність, які відображаються в коефіцієнті маржинального прибутку.

Доцільно в даному випадку використовувати метод розподілу умовно-постійних витрат пропорційно маржинальному прибутку, який запропоновано професором Орловим О. О. та Рясних Є. Г. [4].

Одним із основних завдань при розподілі витрат пропорційно маржинальному прибутку є розрахунок рентабельності окремих видів продукції, що дасть змогу приймати вірні управлінські рішення щодо асортиментної політики на підприємстві та порівняння виробів за ступенем рентабельності.

Тобто, потенційну рентабельність виробів можна визначити як відношення маржинального прибутку на ціну виробу, а саме:

$$K_{мп} = \frac{МП_i}{Ц_i}$$

Даний коефіцієнт називають „коефіцієнт маржинального прибутку”. Деякі економісти вважають, що основним його недоліком є те, що він не дає відповіді на запитання, чому дорівнює повна собівартість виготовленої продукції і отже не може бути покладений в основу визначення ціни продукції. Але на думку інших економістів, цей недолік не заважає встановлювати ціни у відсотках до змінних затрат, матеріальних затрат, заробітної плати.

Рентабельність по виробам кореспондує з коефіцієнтом маржинального прибутку тільки при

розподілі умовно-постійних витрат пропорційно маржинальному прибутку.

Ми можемо стверджувати, що по výroбах проекту рентабельність, яка закладена в коефіцієнті маржинального прибутку при розподілі всіх умовно-постійних витрат пропорційно маржинальному прибутку зберігається. Тому повна собівартість виробів і відповідна їй рентабельність повністю можуть використовуватися при прийняттю вірних управлінських рішень на підприємстві.

Здійснюючи розподіл умовно-постійних витрат пропорційно прямим витратам, який застосовується на підприємстві, не відображає достовірної повної собівартості новостворених видів продукції.

Вірно розподіливши постійні витрати по кожному новоствореному активу та розрахувавши їхню повну собівартість можна перейти до капіталізації витрати на дослідження та розробки на досліджуваному підприємстві.

Капіталізація новоствореної продукції здійснюватиметься у необоротні активи підприємства, яка в подальшому списуватиметься у витрати операційної діяльності у вигляді амортизаційних відрахувань, які будуть саме відображатися у виробничій собівартості продукції.

Метод амортизації нематеріальних активів обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання та норм П(С)БО 8 „Нематеріальні активи”.

Найпоширенішим у практиці господарювання вітчизняних підприємств – прямолінійний метод амортизації. При цьому методі, річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкту нематеріальних активів. У вітчизняному законодавстві строк експлуатації нематеріальних активів не більше 10 років.

Провівши практичні розрахунки ми прийшли до висновку, що строк експлуатації інноваційного проекту буде рівний 3 роки, отже річна сума амортизації проекту дорівнює:

$$\frac{746640}{3} = 248880,0 \text{ грн.}$$

Тобто протягом 3 років ми будемо списувати одну і ту ж суму амортизаційних відрахувань у виробничу собівартість продукції проекту.

Отже, перевагами даного методу є простота розрахунку і рівномірність розподілу суми амортизації між обліковими періодами, що забезпечує зів'язність собівартості продукції з доходом від її реалізації.

Для вірності розподілу амортизаційних відрахувань між видами новоствореної продукції, ми пропонуємо здійснювати розподіл амортизаційних відрахувань пропорційно маржинальному прибутку.

В табл. 2, проведемо розподіл амортизаційних відрахувань між видами продукції пропорційно маржинальному прибутку.

Насамперед, ми обрахуємо суму постійних витрат разом з амортизаційними відрахуваннями як по інноваційному проекту, так і по підприємству цілому.

Знайдемо „коефіцієнт безбитковості” постійних витрат проекту разом з амортизаційними відрахуваннями. „Коефіцієнт безбитковості” дорівнює як відношення постійних витрат проекту разом з амортизаційними відрахуваннями до маржинального прибутку проекту, тобто

$$K\bar{b}_{ПВ_A} = \frac{ПВ + Sa}{МП_{П}}, \quad (2)$$

де ПВ – постійні витрати підприємства;

Sa – сума амортизаційних відрахувань протягом першого року;

МП_П – маржинальний прибуток проекту.

В нашому випадку „коефіцієнт безбитковості” дорівнює:

$$K\bar{b}_{ПВ_A} = \frac{5698416,01}{5638198,682} = 1,01068.$$

Необхідно знайти суми амортизаційних відрахувань, які припадають на кожен групу виробів і на одиницю виготовленої продукції проекту.

Значимо, що амортизаційні нарахування розраховуються на стадії розроблення проекту.

Для пропорційного розподілу амортизаційних відрахувань між видами продукції проекту пропонуємо визначати „коефіцієнт безбитковості” витрат на дослідження і розробки, який визначаємо за формулою:

$$K\bar{b}_{ВДР} = \frac{Sa}{МП_{П}}, \quad (3)$$

де $Kb_{вдр}$ – „коефіцієнт беззбитковості” витрат на дослідження і розробки;

Для нашого проекту „коефіцієнт беззбитковості” витрат на дослідження і розробки буде становити:

$$Kb_{вдр} = \frac{248880}{5638198,682} = 0,04414$$

В табл. 2 проведемо розподіл амортизаційних відрахувань пропорційно маржинальному прибутку між видами новоствореної продукції.

Помноживши $Kb_{вдр}$ на величину маржинального прибутку знаходимо величину амортизаційних відрахувань на обсяг кожного виду продукції і одиницю продукції.

Таблиця 2

Розподіл амортизаційних відрахувань пропорційно маржинальному прибутку між видами новоствореної продукції

Назва виробу	Кількість, шт.	Ціна, грн.	Змінні витрати	Амортизаційні відрахування	Виробнича собівартість	Постійні витрати	Обсяг виробництва, грн	Маржинальний прибуток	Прибуток, грн	Беззбитковий оборот, грн	Коефіцієнт беззбитковості
Виріб А	1100	13,78	9081,5	268,22	13224,12	1998,78	15158,0	6076,51	-64,899	15319,89	–
Виріб Б	1220	9,55	5721,9	261,72	9764,04	5992,40	11651,0	5929,08	-63,324	11775,43	–
Всього по проекту	–	–	9264624	248880	13108437,5	5698416,0	14902823	5638198,7	-60217,33	15061988,5	1,01
Всього по підприємству	–	–	13254180	248880	23464730,0	15349710	28877800	15623620	273910,0	29186221,9	0,98

Запропонований розподіл умовно-постійних витрат, а також і амортизаційних відрахувань між видами продукції на підприємстві призведе до того, що собівартість і рентабельність виробів буде адекватна рентабельності, закладеній у потенційну рентабельність (коефіцієнт маржинального прибутку).

Висновки. Капіталізація витрат на дослідження і розробки в необоротні активи дає змогу зменшити суму витрат іншої операційної діяльності в цілому по підприємству і тим самим збільшити фінансовий результат від операційної діяльності. Витрати на дослідження і розробки не будуть покриватися за рахунок прибутку або збитку підприємства в період їх виникнення, а капіталізуватимуться в склад нематеріальних активів і в операційних витратах відобразатимуться у вигляді амортизаційних відрахувань. Тобто капіталізувати витрати потрібно за умови, якщо такі поліпшення сприятимуть збільшенню майбутніх економічних вигод.

Література

1. Альгіна Т. Б. Внедрение инновационных методов в систему управления затратами предприятия // Инновации. – 2000. – № 1 – 2. – С. 55 – 58.
2. Бухгалтерский учет в зарубежных странах: Учебное пособие для студ. высших учебных заведений спец. 7.050106 „Учет и аудит” / Бутинец Ф. Ф. Соколов Я. В., Панков Д. А., Горечкая Л. Л. – Житомир: ЧП „Рута”, 2002. – 660 с.
3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000 / Пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2000. – 1272 с.
4. Орлов О. О., Рясних С. Г. Чи завжди мета виправдовує засоби? Як розподіляти умовно-постійні витрати // Економіст. – 2001. – № 5. – С. 45 – 49.
5. Орлов. О. О. Планування діяльності промислового підприємства: Підручник. – К.: Скарби, 2002. – 336с.

6. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 8 „Нематеріальні активи” // Баланс. Всеукраїнський бухгалтерський тижневик. – 2007. – № 4. – С. 29 – 33.

Надійшла 03.04.2009

УДК 657.63:637(477)

В. Е. КУДЕЛЬСЬКИЙ
Хмельницький національний університет

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗАПАСІВ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті розкривається послідовність проведення внутрішнього аудиту запасів молокопереробних підприємств. Визначені основні завдання та об'єкти внутрішнього аудиту запасів. Запропоновано заходи посилення системи внутрішнього контролю запасів молокопереробних підприємств.

The sequence of leadthrough of internal audit of supplies of milkprocessing enterprises opens up in the article. Basic tasks and objects of internal audit of supplies are certain. The measures of strengthening of the internal checking of supplies of milkprocessing enterprises system are offered.

Актуальність дослідження. Найважливішою умовою подальшого розвитку й успішної господарської діяльності молокопереробних підприємств є ефективне використання виробничих запасів. Виробничі запаси як складова виробничої собівартості готової продукції потребують забезпечення єдності основних ланок їх управління. Важлива роль у вирішенні цих завдань належить удосконаленню основних функцій управління молокопереробних підприємств, до яких належить контроль та аналіз. Як показує практика, ці завдання успішно виконує такий вид внутрішнього контролю, як внутрішній аудит. Передумовою існування такого контролю є взаємна зацікавленість власників та керівників молокопереробного підприємства і аудитора в забезпеченні достовірності облікової та звітної інформації. Важливою умов методологічного забезпечення обліку запасів молокопереробних підприємств і вдосконалення обліково-аналітичної систем слугує система внутрішнього аудиту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальні питання методики внутрішнього аудиту висвітлені в працях вітчизняних та зарубіжних вчених – економістів. Проте серед науковців існують різні думки щодо трактування та призначення внутрішнього аудиту [1 – 3]. Методологічна база та практичні аспекти аудиту запасів підприємств висвітлені в працях вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Петрика О. А., Савченка В. Я., Аренса Э. А., Гутцайта Е. М. та інших [4 – 7].

Мета. Проаналізувавши досягнення провідних вчених в цій галузі, деякі питання залишились не розкритими або не висвітленими остаточно. Для вирішення цієї проблеми необхідно розширити програму внутрішнього аудиту запасів.

Вирішення проблем внутрішнього аудиту запасів молокопереробних підприємств неможливе без створення нової системи економічних відносин суб'єктів господарювання, які для досягнення позитивних фінансових результатів роботи мають створити належні умови для розвитку конкурентоспроможності. Вивчення й дослідження облікової роботи молокопереробних підприємств свідчить про брак методичних розробок, що не дає змогу комплексно, з урахуванням сучасних умов господарювання і організаційно-технологічних особливостей, провести аудит запасів молокопереробних підприємств.

Питання про зміцнення економічної стабільності молокопереробних підприємств неможливо вирішити без вдосконалення методичного та практичного забезпечення управління, що має сприяти підвищенню ефективності роботи господарюючого суб'єкта на харчовому ринку.

Внутрішній аудит є основою для прийняття управлінських, оперативних і стратегічних рішень. Проте питання розвитку внутрішнього аудиту в Україні повною мірою не висвітлені в нормативних і законодавчих документах. Зокрема, в Законі України „Про аудиторську діяльність” визначені лише правові основи такої діяльності та подані роз'яснення загальних термінів аудиту. У Законі не відображенні поняття внутрішнього аудиту, його мети і завдань, прав та обов'язків внутрішніх аудиторів, об'єктів і суб'єктів внутрішнього аудиту запасів. Тобто проблемні питання внутрішнього аудиту запасів молокопереробних підприємств в Україні залишається не розробленою та не вирішені в повній мірі та потребують подальших наукових досліджень.

Метою написання статті є дослідження методології проведення внутрішнього аудиту запасів молокопереробних підприємств та їх систематизація для об'єктивності роботи.

Основний матеріал дослідження. Методику внутрішнього аудиту запасів обумовлюють специфіка технології, тип і організація виробництва, формування первісної вартості та методи обліку вибуття запасів. Тому предметною ділянкою внутрішнього аудиту запасів є їх оцінка при надходженні та вибутті, способи оприбуткування, ефективність витрачання та нормування в рецептурних одиницях готової молочної продукції, а також формування цінової політики з врахуванням собівартості отриманих та виготовлених запасів.